

Véghajrában? – A magyar uniós források körüli vita állása szakértői szemmel

Mit kell tudni a Magyarországnak járó uniós források helyzetéről? Hogyan keveredett a képbe a globális minimumadó, valamint Ukrajna és az újabb közös uniós hitelfelvétel?

A Magyarországnak járó uniós források körüli tárgyalások az év végi határidők közeledtével rendkívül intenzív szakaszba érkeztek, amelyben az aktuális helyzet nagyon gyorsan változik. Az uniós intézményrendszer különböző szereplői, köztük különösen az Európai Bizottság, az Európai Parlament és annak frakciói, valamint a Tanács 27 tagállama most szoros interakcióban vannak, és folyamatosan befolyásolják egymás lépéseit. Az elmúlt hetek fejleményei is azt mutatják, hogy a különböző akciók és reakciók könnyen eredményeznek jelentős fordulatokat, míg el nem jutunk a végkifejletig. A tárgyalások pontos állására a tárgyaló felek látnak csak rá, a történések figyelmes követésével, a nyilvánosan elérhető információk feldolgozásával azonban több, a közvélemény tájékozódását szolgáló megállapítás is levonható.

Az Európai Bizottság november 30-án bejelentette,¹ hogy a Tanács számára jóváhagyásra javasolja Magyarország helyreállítási tervét. Ez mindenképpen pozitív fejlemény, hiszen a Tanácsnak még 2022-ben jóvá kell hagynia a helyreállítási tervet ahhoz, hogy ne következzen be forrásvesztés a helyreállítási alapból Magyarországnak járó források tekintetében.² Ugyanakkor a Bizottság az alapból járó támogatás tényleges kifizetését 27 „szupermérőföldkőhöz” köthette, ami azt jelzi, hogy a tárgyalások nagy valószínűséggel a 2023-as évre is áttolódnak.

A Bizottság szintén november 30-án döntött a kondicionalitási eljárás keretében javasolt részleges uniós forrásfelfüggesztés ügyében. 2022 nyaratól hónapokon keresztül intenzív tárgyalások folytak a magyar kormány és a Bizottság között, és a feleknek sikerült is megállapodni egy 17 pontos intézkedési csomagról. A Bizottság 2022. szeptember 18-i közleményében³ azt javasolta

¹ Európai Bizottság 2022a.

² NAVRACSICS 2022.

³ Európai Bizottság 2022b.

a Tanácsnak, hogy Magyarország uniós pénzügyi forrásainak egy részét függesse fel. Ugyanakkor azt is hozzátette, hogy a javaslat tárgytalanná válhat abban az esetben, ha az időközben elért megállapodást Magyarország megfelelően végrehajtja. A kormány a 2022. november 19-i határidőig végre is hajtotta a megállapodás szerinti intézkedések nagy részét, amiből logikusan következett volna, hogy a Bizottság visszavonja, vagy legalább enyhíti a forrásfelfüggesztésekre tett korábbi, szeptember 18-i javaslatát. A testület november eleji megnyilvánulásából is arra lehetett következtetni, hogy ez a logika érvényesül, Hahn biztos európai parlamenti felszólalása is ezt sugallta.⁴ Végül azonban a Bizottság november 30-án úgy döntött, hogy teljes egészében fenntartja korábbi forrásfelfüggesztési javaslatát. Ez azt jelenti, hogy – legalábbis a kondicionalitási eljárás keretében – nem vette figyelembe az októberi és novemberi fejleményeket, amelyek során Magyarország feszített ütemben fogadta el a Bizottság aggályait orvosoló jogszabályokat és hozta létre a megállapodás szerinti új korrupcióellenes intézményeket.

A Bizottság meglepetésszerű húzásával vélhetően az Európai Parlament részéről érkező, Magyarország minél súlyosabb megbüntetésére irányuló politikai nyomásgyakorlás élet kívánta elvenni. Azzal, hogy nem enyhített korábbi forrásfelfüggesztési javaslatán, az EP számára gyakorolt gesztust, amely korábban attól tartott, hogy a Bizottság a folyamat végén túl engedékenynek bizonyul. A változatlan bizottsági javaslat azonban a Tanács dorgát nehezítette meg. Érdemi bizottsági változtatási javaslat híján a tagállamokra maradt annak mérlegelése, hogy a forrásfelfüggesztés kapcsán milyen mértékben veszik figyelembe az októberi és novemberi magyarországi fejleményeket. Eleinte úgy tűnt, a Bizottság ezzel a manőverrel sikeresen hátrította el magától a politikai felelősséget, ugyanakkor a gordiuszi megoldás hátulütői hamar jelentkeztek. Objektíven bizonyíthatóvá vált, hogy a Bizottság aránytalan intézkedési javaslatot tett Magyarországgal szemben, ellenkező esetben ugyanis nem fordulhatott volna elő, hogy szeptember 18-án és november 30-án ugyanolyan súlyú forrásfelfüggesztést javasol, holott a helyzet a köztes két hónap alatt jelentősen változott a Bizottság elvárásait követő magyarországi intézményi és jogszabályi változtatások miatt. Ennek meg is lett a következménye, ugyanis a legfrissebb hírek alapján⁵ a tagállamok a Tanács december 6-i ülése előtti munkareggelin úgy döntöttek, visszagurítják a labdát a Bizottság térfelére, és felkérlik a testületet, hogy rövid határidővel értékelje újra a helyzetet.

⁴ GÁT 2022.

⁵ Á. Z. – Sz. Zs. 2022.

Mindeközben az európai mainstream orgánumok összekötik a Magyarországnak járó uniós források kérdését a globális minimumadó és az Ukrajna megsegítését célzó közös uniós hitelfelvétel ügyével. Mindkét esetben a tagállamok egyhangú döntésére van szükség, így Magyarország szavazata ügydöntő. A bírások szerint Magyarország ezeket az ügyeket használja fel arra, hogy engedményeket érjen el az uniós források területén, amit nyugati politikusok moralizálva egyszerűen „zsarolásnak” titulálnak.

Magyarország ugyanakkor egyértelművé tette, hogy az említett ügyeket külön kezeli, és mindkét ügyben konkrét, nemzeti érdekeire visszavezethető érvekkel támasztotta alá ellenérzéseit. A globális minimumadó esetében Magyarország versenyképessége kerülne veszélybe, mivel a jelenlegi 9 százalékos vállalati adót 15 százalékra kellene emelni. Az Ukrajna támogatását célzó hitelfelvétellel kapcsolatban a kormány mélyebb elvi ellenvetéseket fogalmazott meg, nem akarja ugyanis, hogy az unió tovább haladjon a nemzetállamok mozgásterét szűkítő adósságközösség irányába.

Mint ismeretes, az unió történetében eddig egyszer került sor közös hitelfelvételre, a koronavírus utáni helyreállítási alap finanszírozására. A 2020-as döntés előtt Magyarország többször is kifejezte ezzel kapcsolatos ellenérzéseit, majd a déli államok iránti szolidaritásra hivatkozva végül megszavazta a hitelfelvételt, kikötve ugyanakkor, hogy kizárólag egyszeri hozzájárulásról van szó, amely nem teremthet precedenst, azaz a közös uniós eladósodás nem válhat napi rutinná az EU-ban. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy Magyarország ne akarná támogatni Ukrajnát, csupán az ehhez alkalmazandó eszközben térnek el az álláspontok. A kormány ugyanis közös uniós eladósodás helyett a magyar költségvetésből kigazdálkodva, bilaterális úton juttatná el Ukrajnának az unió által előírányzott összeg Magyarországra eső részét.

A globális minimumadó nemcsak az EU hatalmi központjai, hanem az USA számára is kiemelten fontos, amely már korábban is erős politikai nyomást gyakorolt ez ügyben Magyarországra többek között az USA és Magyarország közötti adóegyezmény 2022. júliusi felmondásával.⁶ Az újabb közös uniós hitelfelvétel az EU-t mindinkább föderális államként elképzelő politikai erők egyik kedvelt eszköze, mivel a közös eladósítás kiváló módszer a tagállamok szuverenitásának csökkentésére. Mindkét ügyben nagy erők sorakoznak fel Magyarországgal szemben, és elképzelhető, hogy az uniós források felfüggesztését használnák arra, hogy Magyarországot jobb belátásra bírják. Erre utal az is, hogy a Tanács soros elnöksége december 6-án egyértelművé tette,

⁶ PwC Magyarország 2022.

egy csomagban kezelik a magyar helyreállítási terv, az Ukrajnának nyújtandó támogatás és a globális minimumadó ügyét: ha egy kérdésben nincs megállapodás, a többiben sincs.⁷ Ez esetben azonban adódik a kérdés: végül is ki is zsarol kit ebben a történetben?

2022. december 8.

Felhasznált irodalom

- Á. Z. – Sz. Zs.: Nem döntöttek ma a Magyarországnak járó EU-s támogatásról, az Orbán-kormány újra kihúzta a gyufát. *Népszava*, 2022. december 6. Online: https://nepszava.hu/3177864_veto-eu-magyarorszag-ukrajna-kedvezmenyes-hitel
- Európai Bizottság (2022a): A Bizottság megállapítása szerint Magyarország nem ért el kellő előrehaladást a reformok terén, és teljesítenie kell a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó forrásokra vonatkozó alapvető mérföldköveket. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_7273
- Európai Bizottság (2022b): Uniós költségvetés: A Bizottság intézkedéseket javasol a Tanácsnak a kondicionalitási rendelet alapján. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_22_5623
- GÁT Ákos Bence (2022): Harc az uniós forrásokért – ki nyer a végén? *Ludovika.hu*, 2022. október 7. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/10/07/harc-az-unios-forrasokert-ki-nyer-a-vegen/
- MTI–Népszava (2022): A cseh uniós elnökség kimondta, hogy egy csomagban kezelik a magyar helyreállítási terv, az Ukrajnának nyújtandó hitel és a globális minimumadó ügyét. *Népszava*, 2022. december 6. Online: https://nepszava.hu/3177940_cseh-unios-elnokseg-magyar-helyreallitasi-terv-unios-hitelfelvetel-globalis-minimumado
- NAVRACSICS Tibor (2022): Útban a megoldás felé. *Ludovika.hu*, 2022. december 1. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/12/01/utban-a-megoldas-fele/
- PwC Magyarország (2022): Az Egyesült Államok felmondta a Magyarországgal 1979-ben kötött adóegyezményt. 2022. július 13. Online: www.pwc.com/hu/hu/sajtoszoba/2022/usa-magyar-egyezymeny-felmondas.html

⁷ MTI–Népszava 2022.